

I si ha arribat l'hora de pensar el país també des del món rural?

Els experts de les Jornades Pensem NacióXXI defensen repensar el model territorial dels Països Catalans no només des de les ciutats i amb l'emergència climàtica com a prioritat

Una segadora treballant en un camp de Manlleu. | Adrià Costa

Què vol dir un país articulat territorialment? Existeix una tensió entre el món rural i urbà? Quins actius territorials sumen i quins es contraposen? Aquestes són algunes de les qüestions que han abordat experts i acadèmics aquesta tarda en el primer debat de les IV Jornades Pensem NacióXXI (http://twitter.com/ctxt_es/status/1389573765881901056?s=20), organitzades per La Fundació Congrés de Cultura Catalana i l'Associació Catalana de Professionals, i amb la col·laboració de la Fundació Catalunya.

La primera taula ha reflexionat entorn el model d'articulació territorial dels Països Catalans, que arran de la pandèmia, es fa palesa la necessitat de repensar-lo de dalt a baix, tenint en compte les diferències territorials, la transició ecològica, les zones més despoblades i les noves oportunitats que afloren en termes de reequilibri, formes de treball i economia. El debat ha estat moderat pel professor de la UOC, Ramon Ribera, i ha comptat amb la participació de la investigadora del Laboratori de Transformació Urbana i Canvi Global de la UOC, Mar Satorras; l'activista ecologista del GOB Mallorca, Margalida Ramis; el coordinador del Pla Estratègic Metropolità de Barcelona, Oriol Estela, i la filòloga i activista cultural, Roser Vernet.

Els quatre ponents han representat les diferents realitats urbanes del país, des de la visió

metropolitana, passant per la urbanocentrista i la rural. Per encetar el debat, la investigadora Mar Satorras ha emfatitzat amb el fet que la pandèmia està generant "nous entorns i un retorn al model suburbà". En aquest sentit, Satorras ha exposat una enquesta referent al 2017 que ja mostrava una tendència de marxar a viure al món rural entre el perfil d'home urbà, de 25-30 anys, amb ingressos de la llar baixos i en situació d'aturat. La investigadora ha remarcat també tenir en compte la realitat del món rural per fer front a la crisi climàtica "no pot ser que siguin les zones rurals on més es perceben les conseqüències de l'emergència climàtica, alhora que les polítiques per fer-hi front es prenen des de l'àmbit urbà".

Des de les Illes, Margalida Ramis ha compartit reflexions i crítiques entorn del model econòmic "extractiu i colonitzador" que afecta el territori insular, especialment el que afecta Eivissa i Mallorca, on el model turístic "desmantella i destrossa el territori". Enfront aquesta situació, l'activista ha reivindicat la transició ecològica per "sortir de la situació de xoc, desequilibris i de crisi que han generat els interessos econòmics, i que la pandèmia ha accelerat". "Ara és el moment de donar llum cap a altres alternatives i sortides, que requereixen polítiques i inversions fortes que fan tard" i fa una aposta per solucions vinculades al territori "amb una repensada dels models de producció, la ruralització, i la producció amb recursos de proximitat".

Per altra banda, Oriol Estela, des de l'experiència més urbanocentrista, ha exposat 5 elements principals que ajuden a explicar l'existència, encara, de la dicotomia entre món urbà i rural. El primer fa referència a les dificultats existents per definir i concretar el significat de "desenvolupament del territori" d'una manera vàlida pel conjunt d'actors del país. El segon element, segons Estela és la planificació errònia territorial: "Com es pot pensar en un procés de planificació metropolitana sense tenir en compte l'altra part del país?", es pregunta.

En tercer lloc, Estela ha parlat de la poca potencialitat que se li ha donat a "la segona corona", referint-se a les ciutats de l'arc metropolità de Barcelona. "Aquesta centralitat de ciutats s'han potenciat en infraestructures i activitat econòmica". "Sempre que s'ha apostat en aquesta àrea ha estat a causa del desbordament de Barcelona", explica Estela. El quart element fa referència als "dubtes que generen les polítiques que s'han d'aplicar", Estela defensa una política alimentària pública "que aposti per un nou model alimentari públic i que actuï a favor de la cohesió territorial i la interrelació entre els territoris". Per últim, Estela ha apuntat a la idea "errònia" d'equilibrar el territori a través de fons i recursos econòmics repartits com "una pluja fina", que segons l'expert, constaten una falta de visió planificada.

La darrera ponent, l'activista cultural del Priorat, Roser Vernet, ha aportat una visió diferent dels altres ponents. Vernet ha utilitzat el concepte de "l'escala" per a referir-se a les relacions entre les diferents parts que constitueixen una realitat complexa i diversa, posant d'exemple la rural. Aquesta escala, explicava Vernet, defineix les relacions entre les persones i el seu entorn, i si s'aplica al temps, defineix els ritmes. L'activista ha defensat la importància de tenir en compte la dimensió de l'escala a l'hora d'establir models territorials, "n'afavoreix la durada", explicava.

Velert ha estat crítica en la política territorial dels darrers anys i ha carregat contra el què considera un "procés d'uniformització" del món rural a favor de l'urbà. L'activista reclama tenir en compte "l'escala de cada àmbit" per fer front a tots els reptes que afecten el model territorial. "No es tracta de ser tots iguals, es tracta de ser diferents amb cadascuna de les nostres realitats", conclou Velert.

Les Jornades s'allargaran durant els dimarts 11 i 18 de maig, en format digital entre dos quarts de set i les vuit del vespre. L'organització ha habilitat un espai a la seva web <https://nacioxxi.cat/> obert a tota la ciutadania per a inscriure's als debats.